

Kennisplatform voor veiligheid en preventie

Artikelen

SEKSUELE INTIMIDATIE FNUIKT DIVERSITEIT AAN DE TOP

17 maart 2014

Het Europees Agentschap voor Grondrechten (FRA) publiceerde onlangs een onderzoek naar fysiek en seksueel geweld tegen vrouwen in de EU.

Een aspect van het onderzoek betreft ervaringen van vrouwen met seksuele intimidatie. Hieronder verstaan de onderzoekers allerlei vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag behalve aanraking, verkrachting of stalking. 55 procent van de vrouwen in de EU blijkt eens of vaker in het leven geconfronteerd te zijn met een vorm van seksuele intimidatie als ongewenste aanrakingen, uitnodigingen of seksistische reacties via de sociale media. Dit blijkt niet alleen iets van vroeger: 21 procent van alle vrouwen meldt dat dat hen dat overkwam in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek. Bijna altijd is de dader een man.

In een derde van alle gevallen is de context van het ongewenste gedrag de werkplek en is de lastigvaller de baas, de collega of de klant.

Managers

Hoewel het percentage van 55 procent al schokkend te noemen is, zijn sommige vrouwen kwetsbaarder dan anderen, zoals bijvoorbeeld jonge vrouwen. Degenen die met afstand het meeste risico lopen blijken echter de vrouwelijke managers en professionals. 75 procent van hen geeft aan ervaring te hebben met seksuele intimidatie waarvan een op de vier in het laatste jaar voor het onderzoek. Niet alle voorvallen zullen plaatsgevonden hebben op het werk maar er van uit gaande dat gemiddeld een op de drie situaties werk gerelateerd is, hebben we het over substantiële percentages.

Als verklaring van seksuele intimidatie wordt in onderzoeken nogal eens gerefereerd aan machtsverschillen tussen mannen en vrouwen. Seksueel geweld is –zo is de analyse- een uiting van ongelijke machtsverhoudingen tussen de seksen. De onderzoekers van het Europees Agentschap zoeken naar verklaringen voor het hoge percentage vrouwelijke professionals en managers dat aangeeft ervaring te hebben met seksuele intimidatie. Deze vrouwen zitten immers helemaal niet in zo'n afhankelijk positie. De onderzoekers suggereren een andere verklaring, namelijk dat deze groep vrouwen weleens een grotere sensitiviteit aan de dag zou kunnen leggen, en daardoor vaker seksuele intimidatie percipieert of meldt.

Traditionele verhoudingen

In Nederland is eerder onderzoek gedaan naar seksuele intimidatie op het werk (De Bruijn en Timmerman). Dit biedt wellicht een analysekader voor de hoge prevalentie van seksuele intimidatie jegens vrouwelijke managers en professionals. In organisaties met een genderbalance – zowel in aantallen als in vertegenwoordiging op de verschillende posities- komt seksuele intimidatie het minst voor. In organisaties met traditionele verhoudingen tussen mannen en vrouwen zien we een gemiddelde frequentie. Dit betreft organisaties waar mannen in de meerderheid zijn en/of de management posities domineren. De meeste seksuele intimidatie vindt echter plaats in organisaties waar de traditionele verhoudingen tussen mannen en vrouwen doorbroken worden ten gunste van vrouwen. Waar vrouwen traditionele mannensectoren betreden zoals het leger en de politie maar ook wanneer zij voorheen door mannen gedomineerde posities gaan innemen. Zoals leidinggevende functies of posities als professional. Seksuele intimidatie – zo luidt de verklaring- is dan de vorm waarin de weerstand zich manifesteert van de gevestigde groep (mannen) tegen de nieuwkomers (vrouwen).

Ondergeschikten

Interessant in dit kader is ook het onderzoek naar seksuele intimidatie onder vrouwelijke docenten, professionals, op een Universiteit in de VS (Grauerholz). Het merendeel van deze vrouwen werkt in een door mannen gedomineerde omgeving. Bijna alle ondervraagden melden geconfronteerd te zijn met ongewenst seksueel getint gedrag, zowel door bovengesikten als door collega's en studenten. Dus ook door mannen die minder macht hebben dan zij zelf. De respondenten beschrijven een werkklimaat waarin zij meer dan hun mannelijke collega's bij hun voornaam worden genoemd, vaker een troetelnaam krijgen of worden vergeleken met een knuffeldier of iets eetbaars. Daarnaast zijn zij vaker het voorwerp van seksuele grappen. Ook worden vrouwen vaker aangeraakt, en slaan mannelijke studenten bijvoorbeeld een arm om hen heen wat ze nooit bij mannelijke collega's zouden doen. Organisatiedeskundige Moss Kanter noemt deze gedragingen van ondergeschikte mannen naar vrouwen in hogere posities een poging tot *status leveling*. Wie macht inzet die gebaseerd is op het behoren tot de dominante sekse kan hiermee proberen de eigen ondergeschikte hiërarchische positie te compenseren.

Seksuele intimidatie treft dus niet alleen vrouwen in een zwakkere of afhankelijke positie maar alle vrouwen lopen risico in een maatschappij waarin de macht van mannen als vanzelfsprekendheid geldt. En vooral zij die deze vanzelfsprekendheid ter discussie stellen door als manager of als professional te gaan werken, zijn in zo'n geval de dupe.

Speerpunt

Minister Asscher benoemde onlangs de aanpak van ongewenste omgangsvormen op het werk (waaronder seksuele intimidatie) tot een van de speerpunten voor de komende periode. De gevolgen in de vorm van stress en ziekteverzuim geven daar aanleiding toe. Het Europees Agentschap voor Grondrechten stelt dat seksueel geweld en seksuele intimidatie tegen vrouwen een schending van basale grondrechten is. In het kader van gelijke kansen pleit zij voor een grotere inspanning om dit aan te pakken. Als we de ambitie van meer vrouwen aan de top willen realiseren lijken op zijn minst specifieke programma's nodig om seksuele intimidatie jegens vrouwelijke managers en professionals tegen te gaan. Zeker nu de afgelopen dagen naar buiten is gebracht dat voor het eerst in Nederland jonge vrouwelijke professionals gemiddeld meer blijken te verdienen dan hun mannelijke leeftijdgenoten.

Auteurs: Alie Kuiper en Willeke Bezemer